

2 Σεπτεμβρίου 2023

Ο Άγιος Ιωάννης Δ' Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ο Νηστευτής

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Συναξαριακές Μορφές](#)

Ὁ Ἰωάννης ὁ Δ΄ ἦτο Καππαδόκης τῆ καταγωγῇ καὶ ἐπατριάρχευσε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι μετὰ τὸν Ἰωάννη τὸν Σχολαστικὸ ἀπὸ τὸ 585 μέχρι το 595 μ.Χ. Διὰ τὴν θεολογικὴ του κατάρτισι καὶ τὴν ἄκρα ἐκρατεία του ὠνομάσθη Νηστευτῆς, ἐνῶ διὰ τὴν ὀλόκληρό του ἐνάρετο ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του ἀνεκηρύχθη Ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μνήμη αὐτοῦ τιμᾶται τῆ 2α Σεπτεμβρίου μετὰ τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Μάμμα.

Ἐγινε ἰδιαιτέρως γνωστὸς διὰ τὴν ἔριδα μεταξὺ Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ὡς πρὸς τὸν τίτλο οἰκουμενικός, τὸν ὁποῖο ἐδέχετο ἀποδιδόμενο ὁ πατριάρχης Ἰωάννης Δ΄. Ἡ ἀντίδραση τῶν παπῶν Ῥώμης Πελαγίου Β΄ καὶ Γρηγορίου Α΄

ἀπετυπώθη εἰς τὰς πηγὰς καὶ τὰς περιφήμους ἐπιστολὰς τοῦ πάπα Γρηγορίου Α΄. Τὰ κείμενα ταῦτα ἀποδεικνύουν ὅτι ὑπῆρχε διαφορετικὴ κατανόησις τοῦ τίτλου οἰκουμενικὸς εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύση, ὅπωςδήποτε δὲ δὲν μπορεῖ νὰ συνδεθῆ με φιλόδοξας τάσεις τοῦ ἀσκητικοῦ πατριάρχου. Στὴ συνάφεια τῆς ἔριδος ταύτης ὁ πάπας Γρηγόριος Α΄ ἐχαρακτήρισε ἀντιθετικῶς τὸν ἑαυτὸν του, ὡς δοῦλον τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ (*servus servorum Dei*).

Διασώζονται· Λόγος περὶ μετανοίας - Ἀκολουθία καὶ τάξις ἐπὶ ἐξομολογουμένων καὶ ἄλλαι πραγματεῖαί του.

Περισσότερα διὰ τὴν ζωὴν του θὰ ἰδοῦμε παρακάτω (ἐκ τοῦ ἱεροῦ Συναξαριστοῦ).

Ἐζησε ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου καὶ Τιβερίου καὶ Μαυρικίου τῶν βασιλέων. Ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἦταν χαράκτης τὸ ἐπάγγελμα, ἄνθρωπος εὐσεβῆς καὶ φιλόπτωχος, φιλόξενος καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν. Τοῦτον τὸν ὑπεδέχθη ἕνας μοναχὸς ἐκ Παλαιστίνης, Εὐσέβιον τούνομα, ὁ ὁποῖος περιπατῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Ὁσίου, ἤκουσε τινὸς διαλεγομένου αὐτῷ ὅτι δὲν κἀνη, Ἀββά, νὰ περιπατῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς τοῦ μεγάλου· προμηνύοντας ἔτσι τὴν μέλλουσα δωθῆναι αὐτῷ μεγάλη ἀρχιερωσύνη. Μετὰ ταῦτα ἐπίσης ἕνας σχολαστικὸς καὶ ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ ἀναγνωρίζει αὐτὸ καὶ συνεβούλευσεν τὸν Ἰωάννη νὰ ἐτοιμαστῆ ὡς ἄξιός νὰ καταταγῆ εἰς τὸν κλῆρον.

Ἐνῷ ἦταν ἀκόμη Διακόνος, ἦλθεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, τὸ μεσημέρι, καὶ εὐρίσκει κάποιον ἐρημίτην ἐκεῖ, τὸν ὁποῖο οὐδεὶς ἐγνώριζε ἀπὸ οὐ ἦλθε· καὶ ὑπεδείκνυε εἰς τὸν Ὁσίον τοὺς ἀναβαθμοὺς τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἰδοὺ μυριάδες ἁγίων ἦταν ενδεδυμένοι λευκὰς στολὰς καὶ ἀκουγόταν φωνὴ συμμιγῆς, ὡδὴ τε φρικώδης.

Ὁ Ἰωάννης ἦταν ἐπίσης διανομεὺς καὶ φροντιστὴς τῶν χρημάτων τῆς Ἐκκλησίας. Γυρνώντας κάποια φορὰ ἀπὸ τὴν πεδιάδα ἐκτὸς τῆς Πόλεως, καὶ κρατῶντας ἐν μόνον βαλάντιον καὶ δίδοντας ἀφθόνως ἀπ' αὐτό· ὡς δὲ οὐκ ἄδειαζε, συνέρρεαν πλῆθος πενήτων. Ἐφθασε καὶ εἰς τὸν τόπον τὸν λεγόμενον Βούν, ὅπου κάποιοι ἀπὸ τοὺς συντρόφους του ἐφώνησε καὶ εἶπε· Κύριε ἐλέησον· μέχρι πότε δὲν θὰ μᾶς ἀδειάσει τοῦτο τὸ βαλάντιον; Τὸ μὲν βαλάντιον παραχρήμα ἄδειασε· αὐτὸς δὲ λεοντῶδες εἰς ἐκείνον ἰδὼν, εἶπε· Ὁ Θεός, ἀδελφέ, συγχωρήσαι σοι· μέχρι γὰρ ἂν πολλοῦ ἔμελλε διαρκέσαι.

Μετὰ δὲ τὴν κοίμησιν Εὐτυχίου Πατριάρχου, ἤθελαν νὰ τὸν χειροτονήσουν, ἀλλὰ αὐτὸς δὲν ἐπέθετο. Τότε εἶδεν μία φοβερὰ ἔκστασιν, τὴν ἐξῆς· ἡ θάλασσα ἔφθανε μέχρις οὐρανοῦ, καὶ ὑπῆρχε φρικτὴ κάμιнос πυρὸς, καὶ Ἀγγέλων πλῆθος οἱ ὁποῖοι τοῦ ἔλεγαν οὕτως· οὐκ πρόκειται νὰ γίνουν ἀλλιῶς τὰ πράγματα, ἀλλὰ σιώπα·

ἐπειδὴ θα πειραχθῆς ἀπὸ ἀμφοτέρους· ταῦτα δὲ τὰ ἔλεγον μετ' ἀπειλῆς. Τότε λοιπὸν καὶ μὴ βουλόμενος, ὑποχώρησε καὶ χειροτονεῖται Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἀκολουθῶντας ἄκραν ἄσκησιν καὶ σεμνὸν βίον διὰ πάσης ἀρετῆς μέχρι τέλους.

Κάποτε διαπλέοντας τὸ Ἑβδομον, συνέβη μεγάλη τρικυμία, καὶ τῇ εὐχῇ καὶ σφραγίδι τοῦ Σταυροῦ γαλήνεψε τὴν θάλασσαν. Ἐχοντας δὲ ἐπίχυσιν ὀμμάτων ὁ Γαζεὺς Ἰωάννης ὁ σχολαστικός, καὶ ἔλαβε τὴν ἄχραντον μερίδα παρὰ τοῦ ἁγίου τούτου Πατριάρχου, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε· Σῶμα Χριστοῦ τοῦ τὸν ἐκ γενετῆς ἰασαμένου τυφλόν· καὶ ὅταν τὸν ἀσπασθῆ, αὐθις ἰατρεύθει. Ἄλλοτε, ἔπεσε μέγα θανατικὸ εἰς τὴν Πόλι, καὶ ἔδωκε εἰς κάποιον πιστὸ ἀπὸ τοὺς τριγύρω του δύο σπυρίδας, μίαν κενὴν καὶ ἑτέραν γεμάτην ψηφίδων, καὶ τοῦ εἶπε· Στῆθι εἰς τὸν Βούν, καὶ μέτρησε τοὺς παρερχομένους νεκρούς, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν νεκρῶν ποὺ βλέπεις, βάζε ψηφίδας ἀπὸ τὴν γεμάτη εἰς τὴν κενὴν σπυρίδα. Καὶ κάνοντας αὐτῷ, ἔμαθε ὅτι ἐξεκομίσθησαν τῇ πρώτη ἡμέρα τριακόσiai εἰκοσιτρεῖς ψυχαί· καὶ τῇ δευτέρῃ ἡμέρᾳ κάνοντας τὸ ἴδιο, ὀλίγον ἐκόπασε· καὶ μέχρι τῆς ἐβδόμης ἡμέρας κάνοντας τὸ ἴδιο, ἠῦρεν ὅτι παντελῶς ἐκόπασεν ἡ θραῦσις διὰ τῆς ἐπιτεταμένης τοῦ Ἁγίου προσευχῆς.

Ἐπιμελεῖτο δὲ τόσον τῆς ἐγκράτειας, ὥστε ἐπὶ ἕξ μῆνας δὲν ἔπινε οὔτε ὕδατος· ἔτρωγε καὶ ἔπινε δὲ καυλὸν μιᾶς θριδακίνης, ἢ ὀλίγον πέπονος, ἄλλοτε σταφυλῆς ἢ σύκων, καθ' ὑπαλλαγὴν. Ταῦτα ἦταν ἡ τροφή του εἰς τὰ δεκατριῆμισι ἔτη τῆς ἀρχιερωσύνης του. Ὑπνος δὲ ἦταν διὰ αὐτὸν τὸ νὰ κάθηται καὶ νὰ ἀκουμπᾷ τὰ στέρνα εἰς τὰ γόνατα· ἑστερέωνε δὲ μία ραφίδα εἰς ἀνεμένο κερὶ κερὶ, τὸ ὁποῖο ὅταν ἔλιωνε, ἡ ραφὶς ἔπεφτε ἐντὸς μιᾶς λεκάνης, καὶ ἀκούγοντας τὸν ἦχο, ξυπνοῦσε καὶ σηκωνόταν. Ἐὰν ὅμως συνέβαινε νὰ μὴν ἀκούσῃ τὸν κτύπο τῆς ραφίδος, ὅλην τὴν ἐπομένη νύκτα διατελοῦσε ἄυπνος. Πολεμῶντας δι' εὐχῆς τὰ πάθη, ἀπέστρεψε καὶ τὰς τῶν βαρβάρων μάχας· διὰ δὲ τῆς νηστείας καὶ τῆς ἀγρυπνίας του ἐφύλαττεν τὸ ποίμνιό του ἐξ ἀοράτων καὶ ὁρατῶν ἐχθρῶν.

Κάποτε δὲ τὴν Παρασκευὴ τὸ πρωί, λέγουσι τῷ Ὁσίῳ· Αὐριον, Δέσποτα, θὰ γίνουσι ἵπποδρομῖαι. Ἦταν δὲ ἡ ἐπαύριον τὸ Σάββατον τῆς Πεντηκοστῆς· καὶ αὐτὸς ἀπεκρίθη καὶ εἶπε· ἵπποδρομῖαι τῇ ἀγίᾳ Πεντηκοστῇ; καὶ πεσὼν ἐπὶ τὰ γόνατα, παρακαλοῦσε τὸν Θεὸν νὰ γίνῃ κάποιο σημεῖον φόβου γιὰ νὰ ἐμποδιστοῦν αἱ ἵπποδρομῖαι· καὶ ἰδοὺ τὸ βράδυ, ἐνῶ εἶχε καλὸ καιρὸ, ξαφνικῶς γίνονται καταιγίδες καὶ πλῆθος ἀνέμου καὶ βροχαί, ὥστε νομίζαν ὅτι θὰ καταστραφοῦν τὰ πάντα, καὶ ἔφυγε ὁ λαὸς ἀπὸ τὸν ἵπποδρόμο, διότι πλὴν αὐτοῦ τοῦ συμβάντος, οὐδέποτε εἶχε ἔλθει τέτοιος φόβος.

Κάποια δὲ γυνή, ἔχουσα τὸν ἄνδρα της νὰ ταλαιπωρεῖται ἀπὸ δαιμόνιο, κατέφυγε πρὸς κάποιον ἐρημίτη. Ὁ δὲ ἐρημίτης τῆς εἶπε νὰ πάει καὶ νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν

ἀγιώτατον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννην, καὶ ἐκεῖνος θὰ τὸν ἰατρεῦσει. Καὶ ἀκολουθῶντας ἐπακριβῶς αὐτὴ τὴν ἐντολή, ὁ ἄδρας τῆς ἐθεραπεῦθε διὰ τῆς προσευχῆς τοῦ Ἁγίου, καὶ αὐτὴ ἐγύρισε χαίρουσα οἴκαδε. Διὰ τῆς εὐχῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, στεῖραι γυναῖκες τέκνα ἔτεκον, καὶ ἀσθενοῦντες πολλοὶ ἰάσεως ἔτυχον.

Ὅταν δὲ ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ, ἦλθε εἰς ἀσπασμόν αὐτοῦ Νεῖλος ὁ ἐνδοξότατος ἔπαρχος, καὶ ἀντεφιλήθη παρὰ τοῦ Ἁγίου, ἐνῶ πάντες ἔβλεπων καὶ ἐθαύμαζον. Εἶπε δὲ αὐτῷ καὶ μερικὰ ῥήματα εἰς τὸ οὔριον, τὰ ὁποῖα οὐκ ἐφάνέρωσε εἰς οὐδένα. Τὸν ἐκήδευσαν δὲ ἕνδον τοῦ θυσιαστηρίου τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ὡς ἄξιον, δοξάζοντες Πατέρα, Υἱὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἀμήν.

Τοῖς μὴ ῥέουσιν ἐντροφᾶς νῦν ἡδέσι,

Νηστευτὰ ῥευστῶν ἡδονῶν Ἰωάννη.

Πηγή: <http://www.ec-patr.org/list/index.php?lang=gr&id=58>